

ปัญหาสุขภาพจากการดื่มสุราในหญิงตั้งครรภ์ และทารกที่มารดาดื่มสุราขณะตั้งครรภ์

การดื่มสุราในระหว่างการตั้งครรภ์ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายสติปัญญาและพฤติกรรมของทารกมากมาย เช่น การคลอดก่อนกำหนด การแท้งบุตร ทารกตายคลอด (stillbirth) และทารกตายกระทันหัน (sudden infant death syndrome) ผลกระทบที่รุนแรงที่สุดในทารกที่เกิดจากหญิงตั้งครรภ์ที่ดื่มสุรา ได้แก่ Fetal alcohol spectrum disorders (FASD) หากหญิงตั้งครรภ์ดื่มสุราและใช้สารเสพติดตัวอื่นร่วมด้วยก็ทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้ หญิงตั้งครรภ์ที่ดื่มสุราก็มักจะมีปัญหาในการทำหน้าที่มารดา ส่งผลให้เลี้ยงดูบุตรที่เกิดมาอย่างไม่มีคุณภาพ และมีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของเด็กต่อไปในอนาคต

หลักฐานทางวิชาการในปัจจุบันไม่สามารถบอกได้ว่า การดื่มสุราปริมาณเท่าไรจัดว่า ปลอดภัยสำหรับผู้หญิงในระหว่างการตั้งครรภ์และให้นมบุตร รวมทั้งปลอดภัยสำหรับทารก การศึกษาต่าง ๆ ยืนยันว่า การสัมผัสกับแอลกอฮอล์ระหว่างอยู่ในครรภ์มารดาทำลายสมองของทารกอย่างถาวร ทำให้สมองพัฒนาผิดปกติ ซึ่งส่งผลให้เกิดความพิการหรือความบกพร่องในการทำหน้าที่ต่าง ๆ และเกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา เช่น กัญหนาย และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ทารกที่รับนมจากมารดาที่ดื่มสุราในระหว่างให้นมบุตรจะมีโอกาสได้รับแอลกอฮอล์เข้าไปด้วย ซึ่งส่งผลต่อวงจรการนอนหลับและพัฒนาการด้าน gross motor **การงดดื่มสุราในหญิงที่กำลังวางแผนจะตั้งครรภ์ หญิงตั้งครรภ์ และหญิงที่กำลังให้นมบุตร จึงเป็นแนวปฏิบัติที่ปลอดภัยที่สุด**

ผู้หญิงไทยในปัจจุบันดื่มสุรามากขึ้น ผู้หญิงส่วนหนึ่งตั้งครรภ์โดยไม่ได้วางแผนมาก่อนและผู้หญิงบางคนก็ไม่ทราบว่าตนเองได้ตั้งครรภ์แล้วจนกระทั่งมีอายุครรภ์มาก ดังนั้น ผู้หญิงที่ดื่มสุรามาตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ บางคนจึงอาจจะยังดื่มสุราต่อไปในระหว่างตั้งครรภ์ ทำให้ทารกในครรภ์มีโอกาสจะสัมผัสกับแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิและในระหว่างไตรมาสแรกของการตั้งครรภ์

การสำรวจในหญิงตั้งครรภ์ช่วงไตรมาสที่สาม 773 คน ที่คลินิกฝากครรภ์ของโรงพยาบาลในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2555 พบว่าหญิงตั้งครรภ์ร้อยละ 18 ดื่มสุรายน้อยหนึ่งหน่วยมาตรฐานในระหว่างการตั้งครรภ์ โดยร้อยละ 12 หยุดดื่มเมื่อทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ แต่ร้อยละ 6 ยังคงดื่มต่อไปจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การศึกษาในหญิงตั้งครรภ์ 3,578 คน ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกของการตั้งครรภ์ครั้งนี้ปัจจุบันที่โรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2558 พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์เป็นครั้งแรกของโรงพยาบาลที่ศึกษาประมาณร้อยละ 5.8 ดื่มสุราในขณะตั้งครรภ์ ผลการศึกษาจากสองโครงการนี้บ่งว่าปัญหาการดื่มสุราในระหว่างการตั้งครรภ์และการเกิด FASD มีแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในประเทศไทยในอนาคต

กลุ่มโรคในทารกที่สัมผัสแอลกอฮอล์ขณะอยู่ในครรภ์มารดา เรียกว่า กลุ่มโรค Fetal Alcohol Spectrum Disorders (FASD) ประกอบด้วยโรคหรือภาวะต่าง ๆ สี่ภาวะ ได้แก่ Fetal Alcohol Syndrome (FAS), partial FAS (pFAS), Alcohol-Related Birth Defects (ARBD) และ Alcohol-Related Neurodevelopmental Disorder (ARND)

Fetal Alcohol Syndrome (FAS) เป็นภาวะที่รุนแรงที่สุดในกลุ่มโรค FASD นี้ ทารกที่เป็นโรคนี้จะมีลักษณะดังนี้ คือ

- มีใบหน้าที่มีรูปร่างผิดปกติที่เป็นลักษณะเฉพาะ คือ ร่องเหนือฝีปากบนเรียบ (smooth philtrum) ริมฝีปากบนบาง คางเล็ก จมูกแบน ตั้งจมูกต่ำ ช่องระหว่างเปลือกตาบนและล่างแคบ (short palpebral fissures)
- มีการเจริญเติบโตบกพร่องทั้งในช่วงก่อนคลอดและหลังคลอด (prenatal and postnatal growth deficits)
- มีความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง (ทั้งในด้านโครงสร้างและการทำงาน) และความผิดปกติของพฤติกรรม

ส่วนโรค Partial FAS คือคนที่มีอาการและอาการแสดงของ FAS แต่มีลักษณะไม่ครบตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรค FAS จึงไม่ถูกวินิจฉัยว่าเป็น FAS อย่างไรก็ตาม คนที่เป็น pFAS จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาทางการแพทย์ การบริการทางสังคมและการดูแลอื่น ๆ

ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของมารดา ความถี่และแบบแผนการดื่ม รวมทั้งช่วงเวลาที่มีการดื่มในครรภ์สัมพันธ์กับแอลกอฮอล์จากการดื่มของมารดา เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อความรุนแรงของภาวะ FASD ในทารกและเด็กที่เกิดมา ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถบอกได้ว่า การดื่มปริมาณมากน้อยเท่าไร จึงจะทำให้เกิดกลุ่มโรคนี้ แต่ข้อมูลต่าง ๆ ก็บ่งชี้ว่า ความเสี่ยงของการเป็นโรคมีความสัมพันธ์ทางตรงกับปริมาณแอลกอฮอล์ที่มารดาดื่มระหว่างตั้งครรภ์ (dose-response relationship)

โรคในกลุ่ม FASD นี้เป็นโรคที่ป้องกันได้อย่างสมบูรณ์หากมารดาไม่ดื่มสุราในระหว่างตั้งครรภ์ หรือลดความรุนแรงลงได้หากเด็กได้รับการวินิจฉัยเร็ว ดังนั้น หญิงตั้งครรภ์และหลังคลอดทุกคนควรได้รับการคัดกรองเรื่องการดื่มสุราด้วยเครื่องมือคัดกรองที่แม่นยำ ผู้ที่มีความเสี่ยงควรได้รับการบำบัดแบบย่อหรือการดูแลรักษาให้เลิกดื่มสุรา หากพบทารกที่น่าสงสัยว่าจะมีโรคในกลุ่ม FASD เช่น มีลักษณะบนใบหน้าครบทั้งสามข้อ มีประวัติการสัมผัสกับแอลกอฮอล์ระหว่างอยู่ในครรภ์มารดา ร่วมกับ มีปัญหาพัฒนาการ หรือความผิดปกติด้านการทำหน้าที่และโครงสร้างของระบบประสาทส่วนกลาง ทารกเหล่านี้ควรได้รับการส่งต่อเพื่อไปรับการตรวจวินิจฉัยยืนยันและการดูแลรักษาที่เหมาะสมต่อไป